

Wiad. entomol.	25, Supl. 2: 159-162	Poznań 2006
----------------	----------------------	-------------

Apionidae (Coleoptera: Curculionoidea) siedlisk
kserotermicznych Śląska Opolskiego

Apionidae (Coleoptera: Curculionoidea) of xerothermic habitats
of the Opole Silesia

MIŁOSZ A. MAZUR

Katedra Biosystematyki Uniwersytetu Opolskiego, Oleska 22, 45-052 Opole;
e-mail: milosz@uni.opole.pl

ABSTRACT: The author presented the results of two-years research on fauna of *Apionidae* in Opole Silesia (SE Poland). 4034 specimens of 50 species were collected. The most interesting species were *Diplapion detritum* (MULS. et REY), *Perapion oblongum* (GYLL.), *Eutrichapion* (Ph.) *melancholicum* (WENCK.), *Ceratapion* (E.) *basicorne* (ILL.), *Omphalapion laevigatum* (PAYK.), *Oxystoma dimidiatum* (DESB.), *Catapion jaffense* (DESB.).

KEY WORDS: *Apionidae*, xerothermic habitats, faunistic, Opole Silesia, SE Poland.

Rodzina *Apionidae* jest reprezentowana w naszym kraju przez 119 gatunków (WANAT, MOKRZYCKI 2005). Śląsk Opolski jest obszarem, gdzie ryjkowce nigdy nie były przedmiotem szczegółowych opracowań. Dokładniejsze badania prowadzono jedynie w Górach Opawskich (KUŚKA 1998) i w niektórych rezerwatach przyrody (KUŚKA 1973, 2001).

Od wielu lat w regionie tym prowadzono intensywną eksploatację kruszyw mineralnych. Na terenie całego województwa występują liczne nieczynne wyrobiska i kamieniołomy. Ze względu na charakter podłoża i warunki mikroklimatyczne w tych obiektach procesy sukcesyjne doprowadziły do wykształcenia się muraw o kserotermicznym charakterze. Zbiorowiska takie są miejscem występowania wielu, rzadkich roślin i zwierząt (SPAŁEK 2004). Zbadanie tych terenów jest o tyle istotne, że zbiorowiska te mają charakter inicjalny, a kolejne etapy sukcesji doprowadzą z czasem do zarośnięcia stanowisk przez roślinność krzewiastą i przekształcenia ich, początkowo, w zbiorowiska zaroślowe, a następnie leśne.

Do badań wytypowano pięć stanowisk na terenie województwa opolskiego. Wszystkie reprezentowały najbardziej rozpowszechnione w regionie zbiorowisko roślinności kserotermicznej *Koelerio-Festucetum rupicolae* (NOWAK, SPAŁEK 2002).

Stanowiska: Gogolin (UTM: BA89), Ligota Dolna (BA99), Szymiszów Pierwszy (CA08) i Szymiszów Drugi (CA08) były to nieczynne wyrobiska poeksploatacyjne; stanowisko w Kamieniu Śląskim (BB90) to rozległy płaski teren ze zlokalizowanym w pobliżu lotniskiem.

Badania były prowadzone od kwietnia do października w latach 2004–2005. Pobrano 437 prób jakościowo-ilościowych; w sumie odłowiono 4034 osobniki *Apionidae* z 50 gatunków. Z poszczególnych stanowisk wykazano: Gogolin – 33 gat., Kamień Śl. – 35 gat., Ligota Dolna – 35 gat., Szymiszów Pierwszy – 30 gat., Szymiszów Drugi – 30 gat. Liczbę odłowionych osobników z każdego gatunku na poszczególnych stanowiskach przedstawiono w tabeli (Tab.).

Skład gatunkowy na wszystkich analizowanych stanowiskach był dość podobny. Duże różnice występowały jedynie w liczebności poszczególnych gatunków.

Tab. Liczba osobników gatunków *Apionidae* stwierdzonych na poszczególnych stanowiskach (Number of the specimens of *Apionidae* species recorded for particular localities):

G – Gogolin, KS – Kamień Śląski, LD – Ligota Dolna, S1 – Szymiszów Pierwszy, S2 – Szymiszów Drugi

Gatunek Species	G	KS	LD	S1	S2	Suma Total
1	2	3	4	5	6	7
<i>Apion frumentarium</i> (L.)	1	1				2
<i>Apion hematodes</i> (KIRBY)	1					1
<i>Perapion curtirostre</i> (GERM.)		28	3	1	4	36
<i>Perapion marchicum</i> (HERBST)		3				3
<i>Perapion oblongum</i> (GYLL.)		12				12
<i>Perapion violaceum</i> (KIRBY)		57		1	1	59
<i>Pseudoperapion brevirostre</i> (HERBST)	11	26	107	4	6	154
<i>Aspidapion radiolus</i> (MARSH.)	2					2
<i>Pseudostenapion simum</i> (GERM.)		7	13	1	1	22
<i>Ceratapion (E.) basicorne</i> (ILL.)		1				1
<i>Ceratapion gibbirostre</i> (GYLL.)	1	3	4	1	1	10
<i>Ceratapion onopordi</i> (KIRBY)	14	8	3	2		27
<i>Diplapion confluens</i> (KIRBY)	1					1

1	2	3	4	5	6	7
<i>Diplapion detritum</i> (MULS. et REY)	5		1			6
<i>Diplapion stolidum</i> (GERM.)	1	7				8
<i>Omphalapion hookerorum</i> (KIRBY.)	10		3			13
<i>Omphalapion laevigatum</i> (PAYK.)	1					1
<i>Exapion elongatulum</i> (DESB.)			3			3
<i>Squamapion atomarium</i> (KIRBY)			1		1	2
<i>Melanapion minimum</i> (HERBST)				2		2
<i>Taeniapion urticarium</i> (HERBST)	5	3	5	4	3	20
<i>Betulapion simile</i> (KIRBY)	1		2	1	2	6
<i>Catapion jaffense</i> (DESB.)				1		1
<i>Catapion seniculus</i> (KIRBY)	10	3	3	6	4	26
<i>Cyanapion columbinum</i> (GERM.)	6	4	3	5	14	32
<i>Cyanapion gyllenhalii</i> (KIRBY)	3				2	5
<i>Eutrichapion ervi</i> (KIRBY)		8	2	3	5	18
<i>Eutrichapion</i> (Ph.) <i>melancholicum</i> (WENCK.)	2	1	20	25	24	72
<i>Eutrichapion viciae</i> (PAYK.)	90	127	45	10	159	431
<i>Hemitrichapion</i> (D.) <i>pavidum</i> (GERM.)	27	73	51	13	27	191
<i>Holotrichapion</i> (L.) <i>aethiops</i> (HERBST)		2	1		8	11
<i>Holotrichapion</i> (A.) <i>pisi</i> (FABR.)	7		7	12	6	32
<i>Holotrichapion</i> (A.) <i>pullum</i> (GYLL.)				5		5
<i>Ischnopterapion loti</i> (KIRBY)	57	28	66	152	48	351
<i>Ischnopterapion</i> (Ch.) <i>virens</i> (HERBST)		2	8		3	13
<i>Oxystoma cerdo</i> (GERST.)	3	19	7	2	27	58
<i>Oxystoma cracca</i> (L.)	3	18	6	4	1	32
<i>Oxystoma dimidiatum</i> (DESB.)	10	1				11
<i>Oxystoma pomonae</i> (FABR.)		10				10
<i>Stenopterapion meliloti</i> (KIRBY)	18	5	23	46	11	103
<i>Stenopterapion tenue</i> (KIRBY)	128	61	42	78	31	340
<i>Synapion ebeninum</i> (KIRBY)	2	3	20			25
<i>Protapion apricans</i> (HERBST)	135	10	173	491	182	991
<i>Protapion assimile</i> (KIRBY)	7	2	5	242	18	274
<i>Protapion dissimile</i> (GERM.)			2			2
<i>Protapion filirostre</i> (KIRBY)	140	31	11	43	22	247
<i>Protapion fulvipes</i> (FOURC.)	26	21	8	3	3	61
<i>Protapion nigrifrons</i> (KIRBY)	6	1	17	1	2	27
<i>Protapion trifolii</i> (L.)	12	8	15	182	44	261
<i>Pseudoprotapion astragali</i> (PAYK.)		2	1	3	4	10
Suma – Total	746	599	681	1344	664	4034

Najwięcej gatunków stwierdzono na stanowiskach w Gogolinie, gdzie procesy sukcesyjne były najmniej posunięte i gdzie co roku obserwowane były pożary, oraz w Kamieniu Śląskim, gdzie regularne koszenia płyty lotniska pomagają w zachowaniu muraw w dobrej kondycji.

Do najciekawszych spośród stwierdzonych gatunków można zaliczyć *Diplapion detritum* – gatunek kserotermiczny wykazywany wcześniej z krain śląskich tylko z pojedynczych stanowisk (MAZUR 2001); a także rzadko spotykane w tym rejonie: *Perapion oblongum*, *Eutrichapion* (Ph.) *melancholicum*, *Ceratapion* (E.) *basicorne*, *Omphalapion laevigatum*, *Oxystoma dimidiatum* czy *Catapion jaffense* (BURAKOWSKI i in. 1992).

SUMMARY

Two-years research on the fauna of *Apionidae*, in five localities with xerothermic plant communities *Coelerio-Festucetum rupicolae*, were carried out in the Śląsk Opolski. 4034 specimens from 50 species have been collected. Number of species and specimens depended on the size of area and the development of the plant communities. The most interesting species found in the study: *Diplapion detritum* (MULS. et REY) – xerothermic species, uncommon in Poland and *Perapion oblongum* (GYLL.), *Eutrichapion* (Ph.) *melancholicum* (WENCK.), *Ceratapion* (E.) *basicorne* (ILL.), *Omphalapion laevigatum* (PAYK.), *Oxystoma dimidiatum* (DESB.), *Catapion jaffense* (DESB.) – species rare in the Śląsk Opolski.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI J., STEFAŃSKA J. 1992: Chrząszcze – *Coleoptera*, Ryjkowcowate prócz ryjkowców – *Curculionoidea* prócz *Curculionidae*. Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXIII, **18**: 1-324.
- KUŚKA A. 1973: Materiały do znajomości ryjkowców (*Coleoptera*, *Curculionidae*) Śląska. Pol. Pismo ent., **43**: 717-727.
- KUŚKA A. 1998: Ryjkowce (*Anthribidae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae*) Parku Krajobrazowego „Góry Opawskie”. Roczn. Muz. Górno śl., Przyr., **15**: 136-153.
- KUŚKA A. 2001: Ryjkowce (*Coleoptera*: *Rhynchitidae*, *Apionidae*, *Nanophyidae*, *Curculionidae*) terenów kserotermicznych Górnego Śląska. Nat. Sil. Sup., **5**: 61-77.
- MAZUR M. 2001: Ryjkowce kserotermiczne Polski (*Coleoptera*: *Nemonychidae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae*). Studium zoogeograficzne. Monogr. Fauny Pol., Kraków, **22**: 1-382.
- NOWAK A., SPAŁEK K. 2002: Czerwona Księga Roslin Województwa Opolskiego. OTPN, Opole. 158 ss.
- SPAŁEK K. 2004. Osobliwości flory odcinka autostrady A-4 na terenie Parku Krajobrazowego „Góra św. Anny”. Przyr. Górn. Śl., **36**: 13.
- WANAT M., MOKRZYCKI T. 2005: A new checklist of the weevils of Poland (*Coleoptera*: *Curculionoidea*). Genus, **16** (1): 69-117.